

پیش‌ها و پاسخ‌ها

کد پرسش: ۲۰۸

احکام

احکام زکات، خمس، صدقه، هبه، قرض،
وقف و عاریه

احکام روزه و اعتکاف

پرسش کننده: بیاتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ پرسش: ۱۳۹۵/۴/۹

شماره پرسش: ۷

نظر حضرت علامه حفظه الله در مورد فطریه چیست؟

و امسال چه مبلغی را باید پرداخت؟

تاریخ پاسخ به پرسش: ۱۳۹۵/۴/۱۱

پاسخ به پرسش شماره: ۷

زکات «فطرة» یکی از مصادیق زکات است که خداوند در کتاب خود فرض فرموده و پیامبرش - بنا بر روایات متواتر و مشهور - از چند و چون آن خبر داده و به موجب آن دو، هر مسلمان دارای استطاعتی مکلف است که از صبح روز اول شوال (ترجیحاً پیش از نماز عید فطر)، به ازای خود و هر یک از عائله‌اش، عین یا قیمت یک صاع از قوت غالب خود و آنان را به اصناف مذکور در آیه‌ی ۶۰ سوره‌ی مبارکه‌ی توبه خصوصاً فقرا و مساکین برساند و یک صاع در عهد حاضر معادل چهار مدّ و مساوی با حدود سه کیلوگرم (۲۸۳۰ گرم یا کمی بیشتر) است، ولی از برخی روایات (صحیح البخاری، ج ۱، ص ۵۸؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۷۷؛ ابن بابویه، معانی الأخبار، ص ۲۴۹؛ طوسی، الإستبصار، ج ۱، ص ۱۲۱) دانسته می‌شود که - بر خلاف نظر مشهور مسلمانان - در عهد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم معادل پنج مدّ بوده و در عهد امویان به چهار مدّ کاهش یافته و با این وصف، یک صاع پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مساوی با حدود سه و نیم کیلوگرم (۳۵۳۸ گرم) است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ الصَّاعِ فَقَالَ: إِنَّ لَنَا صَاعاً وَ لِنَبِيِّ أُمَّتِهِ صَاعاً فَصَاعُنَا خَمْسَةٌ أُمْدَادٍ وَ صَاعُهُمْ أَرْبَعَةٌ أُمْدَادٍ وَ مَا كَانَ صَاعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ إِلَّا خَمْسَةَ أُمْدَادٍ كُلُّ مُدٍّ مِنْهَا مِائَتَانِ وَ أَرْبَعٌ وَ ثَلَاثُونَ دِرْهَمًا»؛ «از جناب منصور درباره‌ی صاع پرسیدم، پس فرمود: هرآینه برای ما صاعی و برای بنی امیه صاعی است، پس صاع ما پنج مدّ و صاع آنان چهار مدّ است و صاع رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم جز پنج مدّ نبود که هر مدّ آن دویست و سی و چهار درهم بود!»

آری، این می‌تواند به معنای آن باشد که وزن مدّ پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلّم به ۲۹۲/۵ درهم افزایش یافته است؛ زیرا پنج مدّ با وزن ۲۳۴ درهم در عهد آن حضرت، معادل چهار مدّ با وزن ۲۹۲/۵ درهم پس از آن حضرت است که با مجموع ۱۱۷۰ درهم مشهور مطابقت دارد، ولی با این تقریر نیز به نظر می‌رسد که یک صاع معادل حدود سه و نیم کیلوگرم است؛ چراکه بنا بر محاسبات دقیق‌تر، هر درهم معادل شش دانق و هر دانق معادل ۰/۴۹۵۸ گرم است و با این وصف، یک صاع پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم معادل حدود ۳/۴۸۰ کیلوگرم است که حدود نیم کیلوگرم از صاع مشهور بیشتر است.

حاصل آنکه زکات «فطره» پرداخت عین یا قیمت سه و نیم کیلوگرم از قوت معمول خانواده است؛ چنانکه خداوند درباره‌ی إطعام مساکین در باب کفّاره‌ی یمین فرموده است: ﴿مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ﴾ (مائده / ۸۹)؛ «از متوسط چیزی که به خانواده‌ی خود می‌خورانید» و این در باب زکات «فطره» نیز جاری است و ستایش برای خداوند پروردگار جهانیان است.

دفتر حفظ و نشر آثار منصور حاشی خراسانی
بخش پژوهشی - پرنس ما

